

УДК 342.9

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ БЕЗПЕРЕШКОДНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У ВЕТЕРИНАРНІЙ ТА ФІТОСАНІТАРНІЙ СФЕРАХ

А. Р. РАФАЛЬСЬКИЙ, аспірант*
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
E-mail: andriirafalskii@ukr.net

Анотація. Акцентовано увагу на ролі стадії забезпечення безперешкодної реалізації права у механізмі правового регулювання. З'ясовано та розглянуто групи підстав адміністративної відповідальності уповноважених осіб на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах. Запропоновано формування системи адміністративних правопорушень, що вчиняються особами, уповноваженими на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах.

Ключові слова: реалізація права на отримання адміністративних послуг, адміністративні послуги у ветеринарній та фітосанітарній сферах, механізм реалізації права, ветеринарна та фітосанітарна сфери України.

Актуальність. Розбудова публічно-сервісної держави, в тому числі у ветеринарній та фітосанітарних сферах, потребує належного рівня правового регулювання, якому, в свою чергу, відповідає певний механізм правового регулювання. Слід зазначити, що третьою стадією механізму правового регулювання є стадія забезпечення безперешкодної реалізації права шляхом покладення примусових заходів та юридичної відповідальності (далі – стадія забезпечення безперешкодної реалізації права). Хоча дана стадія має факультативний (необов'язковий) характер (її необхідність проявляється у разі неможливості безперешкодно реалізовувати суб'єктивні права та юридичні обов'язки), проте її роль в механізмі правового регулювання є значною. Це пояснюється тим, що дана стадія постає певним етапом правового регулювання, який шляхом застосування системи правових засобів, основним з яких є акт застосування права охоронного характеру, спрямований на досягнення мети правового регулювання. Юридичну ж відповідальність, яка застосовується на даній стадії, науковці розглядають як гарантію забезпечення прав, інтересів громадян та гарантію законності. Це зумовлює актуальність проведення дослідження особливостей механізму безперешкодної реалізації права,

*Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент О. В. Гулак

зокрема, на отримання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах.

Мета дослідження полягає у аналізі особливостей механізму безперешкодної реалізації права на отримання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вважаємо за необхідне зазначити, що теоретико-методологічним підґрунтям статті постають дослідження таких вчених: О. І. Бобильова, В. М. Єрмоленка, С. О. Комарова, А. В. Коструби, В. І. Курила, В. О. Лучиної, П. М. Рабіновича, М. М. Рассолова, О. П. Світличного, О. Ф. Скакун та інших. Водночас проведений доктринальний аналіз засвідчив практично відсутність у науковому середовищі спеціальних досліджень, які були б спрямовані на визначення особливостей механізму безперешкодної реалізації права на отримання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах України.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що в рамках даної теми дослідження увагу буде зосереджено саме на механізмі покладення адміністративної відповідальності за порушення порядку надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах України. Насамперед слід наголосити на тому, що для дослідження механізму притягнення до адміністративної відповідальності як засобу забезпечення безперешкодної реалізації права на отримання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах потребують з'ясування підстави цієї відповідальності, адже саме підставами будь-якої юридичної відповідальності, на думку О. Ф. Скакун, є «сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою та належною» [1, с. 439].

На основі проведених доктринальних досліджень [1, с. 439–440; 2, с. 254], у роботі було зроблено висновок про необхідність розподілу підстав адміністративної відповідальності на: 1) фактичну підставу – факт здійснення суспільно небезпечної поведінки (правопорушення); 2) юридичну підставу – сукупність обставин, які роблять юридичну відповідальність належною. При цьому до юридичних підстав адміністративної відповідальності слід відносити: 1) нормативну підставу: систему правових норм матеріально-правового, адміністративно-процесуального та організаційного характеру; 2) відсутність підстав для звільнення від відповідальності та обставин, які виключають відповідальність (наприклад, стан крайньої необхідності, перебування в стані неосудності); 3) процесуальну підставу – правозастосовний акт (рішення компетентного державного органу, яким покладається юридична відповідальність).

Проведені дослідження показали, що нормативні підстави адміністративної відповідальності визначаються саме Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [3], який містить норми матеріально-правового, адміністративно-процесуального та організаційного характеру. Разом з тим найбільший інтерес в рамках даного дослідження становлять саме матеріально-правові норми, які визначають склади адміністративних правопорушень, що можуть вчинятися уповнова-

женими особами під час надання адміністративних послуг суб'єктам ветеринарної та фітосанітарної сфери.

Досліджуючи дану систему складів, у роботі отримано висновок щодо доцільності поділяти результати напрацювань В. Д. Павленка щодо системи адміністративних правопорушень суб'єктів надання публічних послуг у аграрному секторі економіки України. Так, автор, ґрунтуючись на тому, що суб'єкти надання публічних послуг, з одного боку, є суб'єктами владних повноважень, а з другого, – суб'єктами публічно-сервісної діяльності, запропонував розподіляти адміністративні правопорушення, що вчиняються суб'єктами надання публічних послуг у аграрному секторі економіки України, на: 1) адміністративні правопорушення загального характеру (можуть вчинятися всіма суб'єктами владних повноважень, у тому числі суб'єктами публічно-сервісної діяльності); 2) адміністративні правопорушення у сфері публічних послуг, які у свою чергу поділяються на: а) адміністративні правопорушення в сфері надання публічних послуг загального характеру (ті правопорушення, що посягають на встановлений порядок надання публічних послуг, які надаються не лише суб'єктам аграрного сектору економіки України); б) адміністративні правопорушення у сфері надання публічних послуг в аграрному секторі економіки України [4, с. 111].

Разом із тим проведене дослідження чинного законодавства України допомагає дійти висновку щодо існування двох груп адміністративних правопорушень, що вчиняються особами, уповноваженими на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах: 1) адміністративні правопорушення загального характеру (можуть вчинятися всіма суб'єктами владних повноважень, у тому числі державними службовцями органів державної влади, уповноваженими на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах); 2) адміністративні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг загального характеру (ті правопорушення, що посягають на встановлений порядок надання адміністративних послуг, які надаються не лише суб'єктам ветеринарної та фітосанітарної сфери).

Наприклад, до першої групи входять адміністративні правопорушення, склади яких визначені: 1) ст. 172⁴ КУпАП – порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 2) ст. 172⁵ КУпАП – порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви); 3) ст. 172⁷ КУпАП – порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів; 4) ст. 172⁸ КУпАП – незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень; 5) ст. 212³ КУпАП – порушення права на інформацію та права на звернення.

До другої групи входять адміністративні правопорушення, визначені: 1) ст. 166¹⁰ КУпАП – порушення порядку видачі документа дозвільного характеру; 2) ст. 166¹² КУпАП – порушення законодавства про ліцензування певних видів господарської діяльності; 3) ст. 188³⁸ КУпАП – невиконання приписів посадових осіб центрального органу виконавчої

влади, що реалізує державну політику з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

Аналіз юридичних складів даних адміністративних правопорушень дає змогу встановити, що об'єктом даних правопорушень є порядок надання лише дозвільних адміністративних послуг. Це засвідчує відсутність на даний час у чинному законодавстві України адміністративної відповідальності за порушення порядку надання, у тому числі державними службовцями органів державної влади, уповноваженими на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах, реєстраційних послуг, що є істотною прогалиною, яка, на нашу думку, потребує подальшого законодавчого регулювання.

Наступними складовими нормативної підстави адміністративної відповідальності уповноважених осіб органів державної влади, що надають адміністративні послуги у ветеринарній та фітосанітарній сферах, під час надання адміністративних послуг суб'єктам ветеринарної та фітосанітарної сфери є: 1) організаційно-правові норми (ст. 221 КУпАП та ст. 225 КУпАП, які визначають підвідомчість справ про адміністративні правопорушення); 2) процесуально-правові норми: а) норми розділу IV КУпАП, якими визначаються порядок складання протоколів про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення, місце та строки такого розгляду, порядок оцінки доказів, порядок оголошення, вручення постанови у справі, строки та порядок її оскарження; б) норми розділу V КУпАП, якими визначається порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення [3].

Зазначимо, що фактичною підставою настання адміністративної відповідальності уповноважених осіб органів державної влади, що надають адміністративні послуги у ветеринарній та фітосанітарній сферах, під час надання адміністративних послуг суб'єктам ветеринарної та фітосанітарної сфери, є адміністративне правопорушення, тобто протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи суб'єктів ветеринарної та фітосанітарної сфери, на встановлений порядок управління при наданні адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах.

Продовжуючи дослідження підстав настання адміністративної відповідальності уповноважених осіб органів державної влади, що надають адміністративні послуги у ветеринарній та фітосанітарній сферах, за правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, зазначимо, що у випадку вчинення вказаними особами адміністративного правопорушення (фактична підстава адміністративної відповідальності), між ними та уповноваженими державними органами виникають правовідносини щодо притягнення до адміністративної відповідальності, в яких саме реалізуються положення процесуально-правових норм. Слід зазначити, що юридичним фактом, на підставі якого виникають дані правовідносини, є матеріально-правові норми, які містять юридичні склади адміністративних правопорушень (факт-модель) та безпосередньо саме адміністративне правопорушення (факт-реальність). Процесуальною формою правовідно-

син щодо накладення адміністративної відповідальності є провадження у справах про адміністративні правопорушення, яке складається із чотирьох стадій: двох обов'язкових та двох факультативних.

Висновки. Таким чином, у дослідженні акцентовано увагу на ролі стадії забезпечення безперешкодної реалізації права у механізмі правового регулювання. З'ясовано та розглянуто групи підстав адміністративної відповідальності уповноважених осіб на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах. Запропоновано формування системи адміністративних правопорушень, що вчиняються особами, уповноваженими на надання адміністративних послуг у ветеринарній та фітосанітарній сферах, яка включає дві групи: адміністративні правопорушення загального характеру та адміністративні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг загального характеру. Разом з тим зауважимо, що розглянуте питання є важливим та потребує подальших наукових досліджень.

Список літератури

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підруч. ; 2-ге вид., перероб. і доп. / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
2. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
4. Павленко Д. В. Адміністративна відповідальність суб'єктів надання публічних послуг в аграрному секторі економіки України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Д. В. Павленко; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2014. – 245 с.

References

1. Skakun, O. F. (2009). Teoriia derzhavy i prava (Entsyklopedychnyi kurs): pidruchnyk [Theory of law]. Kharkiv: Espada, 752.
2. Kolpakov, V. K., Kuzmenko, O. V. (2003). Administratyvne pravo Ukrainy: Pidruchnyk [Administrative Law Ukraine]. K.: YurinkomInter, 2003, 544.
3. Law of Ukraine of December 7, 1984 «Code of Ukraine on Administrative Offences». Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
4. Pavlenko, D. V. (2014). Administratyvna vidpovidalnist subiektiv nadannia publichnykh posluh v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Administrative responsibility of public services in the agricultural sector Ukraine]. National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 245.

ОСОБЕННОСТИ МЕХАНИЗМА БЕСПРЕПЯТСТВЕННОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА НА ПОЛУЧЕНИЕ АДМИНИСТРАТИВНЫХ УСЛУГ В ВЕТЕРИНАРНОЙ И ФИТОСАНИТАРНОЙ СФЕРАХ

А. Р. Рафальский

Аннотация. Акцентируется внимание на роли стадии обеспечения беспрепятственной реализации права в механизме правового регулирования. Выяснены и рассмотрены группы оснований административной ответст-

венности уполномоченных лиц на предоставление административных услуг в ветеринарной и фитосанитарной сферах. Предложено формирование системы административных правонарушений, совершаемых лицами, уполномоченными на предоставление административных услуг в ветеринарной и фитосанитарной сферах.

Ключевые слова: *реализация права на получение административных услуг, административные услуги в ветеринарной и фитосанитарной сферах, механизм реализации права, ветеринарная и фитосанитарная сферы Украины.*

FEATURES THE MECHANISM OF UNHAMPERED REALIZATION OF RIGHTS FOR ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE VETERINARY AND PHYTOSANITARY SPHERE

A. R. Rafalski

Abstract. *The attention is focused on the role of stage ensure unhampered implementation of the right in the mechanism of legal regulation. It was found and examined the grounds of administrative responsibility of authorized persons to provide administrative services in the veterinary and phytosanitary sectors. A feasibility of forming a system of administrative offenses committed by persons authorized to provide administrative services in the veterinary and phytosanitary sectors.*

Keywords: *exercising the right to receive administrative services, administrative services in the veterinary and phytosanitary spheres, mechanism of implementation the right, veterinary and phytosanitary sphere of Ukraine.*